

O ORIJENTALNOM PLESU¹
ABOUT THE ORIENTAL DANCE²

Sažetak

*Tekst je prikaz knjige Enise Imamović **Umjetnost orijentalnog plesa**, Međunarodni naučni forum „Dunav-reka saradnja“, Beograd, 2010.*

Summary

*This text is a review of the book **The Art of Oriental Dance** by Enisa Imamović, “Danube – the River of Cooperation” International Scientific Conference, Belgrade 2010.*

U izdanju Međunarodnog naučnog foruma „Dunav-reka saradnje“ 2010. objavljena je knjiga „Umjetnost orijentalnog plesa“ autorice Enise Imamović.

Recenzenti knjige su Jovan Ćirilov i Deana Komlenić.

Autorica knjige „Umjetnost orijentalnog plesa“ već više od deset godina bavi se istraživanjem orijentalnog plesa.

U svom istraživačkom radu bavi se odnosom plesa i razmišljanjem unutar odnosa njegovog današnjeg poimanja i kako je to bilo u historiji.

Dosad je napisala i objavila više članaka i drugih radova na temu plesa, fizičke rekreacije i historije plesa.

Iako se ples uzima kao polazište, autorica nema namjeru samo površno opisati orijentalni ples („trbušni ples“), već želi naći i kritički analizirati moguća polazišta za dublju analizu orijentalnog plesa kako sa našom tradicijom

¹ Tekst je prikaz knjige *Umjetnost orijentalnog plesa* Enise Imamović, međunarodni naučni forum „Dunav-reka saradnja“, Beograd, 2010.

² This text is a review of the book “The Art of Oriental Dance” by Enisa Imamović, “Danube – the River of Cooperation” International Scientific Conference, Belgrade 2010.

plesa tako i sa drugim historijskim i filozofskim razmišljanjima a sve to podijeljeno u devet poglavlja knjige.

U uvodnom dijelu, u koji po mom mišljenju, uključujem i dio:

- šta je zapravo orijentalni ples, analizira pojam orijentalnog plesa, gdje osnova ovoga plesa leži u plesovima jugozapadne Azije, a Evropljani orijentalni ples prepoznaju po pokretima torza koji se kombiniraju sa uvijanjem tijela i oštrim akcentima kao i vibrirajućim pokretima, koji su opet na svoj način karakteristični te uvezanim (*legato*) pokretima prelaze u novi ritam muzičke podloge.

Autorica dolazi i do jednog zanimljivog detalja, da jedna vrsta orijentalnog plesa postoji i na Balkanu, a to je „čoček“.

Bez obzira na svoje porijeklo ples je, između ostalog, u ovakvom obliku došao sa Mediterana i centralne Azije i došao u naše krajeve.

Riječ je dakle o činjenici da je u dosadašnjoj historiji ovih prostora orijentalni ples bio dosta zanemaran ili ga se uopšte nije „prepoznavalo“ kao dio njihove plesne kulture a možemo kazati i u historiji plesa uopšte.

Orijentalni ples, s obzirom na to da počiva na narodnom plesu, ima drevne korijene koji su geografski i kulturno široko razgranati i na osnovu slika, crteža, skulptura mogu se izvesti pretpostavke i hipoteze kakav je bio.

Autorica u podnaslovima: ples, ritual i plodnost; porijeklo i autohtonost; orijentalni ples – drevna hramovska igra; avan, tučak i zemljotres; dvorska plesačica; orijentalizam i opčinjenost Zapada „egzotikom“, prati teorije i mitove o porijeklu orijentalnog plesa. Kako se i vidi u podnaslovima autorica široko i precizno analizira, presjekom kroz historiju, razumijevanje orijentalnog plesa.

Autorica analizira stare kulture mitove, kao što su grčka, feničanska, perzijska, arapska, egipatska pa sve do bizantijskih vremena i opisuje karakteristike plesa, donosi izvore uobličene u jednu istinu da je orijentalni ples i njegovi vidovi postojao od drevnosti na ovaj ili onaj način.

Važno je kazati „putujući“ kroz historiju orijentalnog plesa, nigdje se taj vid plesa ne glorificira kao nešto nepristojno, naprotiv u starim civilizacijama orijentalni ples se smatrao dijelom filozofije življenja.

U modernoj historiji orijentalnog plesa teze su različite o njegovoj kvaliteti i porijeklu. Zapravo, nema ničega neobičnog u nastanku orijentalnog plesa. Nastao je od narodnog i društvenog plesa uz određenu nadogradnju.

Umjesto polemike, autorica E. Imamović nas upućuje da moderna historija orijentalnog plesa počinje u 19. vijeku nakon što evropske kolonijalne sile pristižu u sjevernu Afriku. Trudi se naći zajedničko polazište za mogući uticaj i drugih evropskih država i njihovih plesnih tradicija toga vremena, uvažavajući različite koncepcije u nastanku čovjekova odnosa prema svijetu i odnosa prema plesu.

U ovom historijskom okviru poseban je naglasak na činjenicu da ne postoji „jedan ples“ ili jedan za sve plesove obavezujući način razmišljanja o plesu. Promatrajući koja je uloga plesa u historiji u njegovoj suštini, razlikujemo u podnaslovu „Tradicionalni i profesionalni igrači“ ono što je obilježilo orijentalni ples 19. vijeka.

Ovaj fenomen profesionalnih orijentalnih plesačica da se ples uči od svojih prethodnica daje osnovu i opstanak orijentalnog plesa do danas.

Poetsku notu ovoj knjizi i shvaćanje orijentalnog plesa kao autonomnog vida plesa, daju opisi kao što su da orijentalni ples „zaposjeda srca ljudi“.

Kroz čitavu plejadu imena orijentalnih plesačica od vremena zlatnog doba egipatske industrijske zabave, zatim kraja osmanske imperije, igrači Libana, Sirije pa do vremena prelaza između 20. i 21. vijeka, osim historijske činjenice da su postojale, analizira i pitanje njihovog stila, autorica nalazi i etičku dimenziju, gdje ona orijentalni ples shvata kao „svrhu čovjekova života“.

Također, u dijelu gdje se spominje orijentalni ples i odnos društva danas prema ovom stilu, autorica veoma kritički naglašava da je orijentalni ples prvi na udaru političkih i vjerskih čistunaca kada su u pitanju društvene krize i promjene.

No, kritičke ocjene ne treba razumjeti negativno, dapače kvalitet orijentalnog plesa ima pozitivnu konotaciju i treba ga shvatiti kao čovjekov historijski hod prema boljem.

Evropljane i dalje fascinira „trbuh koji se kreće“, Arapi hvale „emociju“ orijentalnog plesa, a Turci u „gipkosti“ igračice orijentalnog plesa vide značajnu odrednicu kvaliteta.

U dijelovima knjige „Plesna tehnika“ i „Muzika“ koji su mi bili najinteresantniji za analizu, možda s toga što sam dugo godina bila baletski umjetnik a sada pedagog, majstor baleta, koreograf i što živim 24 sata baletom koji zahtijeva potpuno drugu plesnu filozofiju, kodeks i disciplinu koja se godinama uči, rečenica, da se većina pokreta, koji čine osnovu orijentalnog plesa nalaze

duboko „zakopani“ u našoj podsvijesti je zapravo fascinantna. Um djeluje na tajnovite načine, a jedno je naša sposobnost da stvorimo vizualni okvir koji će naše tijelo slijediti.

Zato je orijentalnom plesu intuicija važna. Slušanje vlastitog tijela nešto je što rijetko radimo. Čini mi se da se tehnika orijentalnog plesa temelji na idealu zadovoljstva. Pokreti su tečni, obli, fluidni.

Činjenica da je orijentalni ples suštinski pokret i korak povezan sa muzikom i koji se u stvari spontano kombinuju je utemeljenje osjećaja prostora i svoga tijela.

Svi elementi su opisani u ovom poglavlju su značajni (bokovi, kontrakcija „tvist“ ili treperavi pokreti) grudi, ramena, stomak, cijelo tijelo, okreti, ruke itd. Valja istaći da je potreban čovjekov lični odnos prema orijentalnom plesu i njegova želja i spretnost da se prepusti i ostvari rezultat. Uputstva su precizna ali još uvijek nedovoljna da bi iz pročitanoj tačno shvatili tehniku plesa. Dakle, metoda pokaza je obavezna u suprotnom orijentalni ples neće imati „slobodu“ u pokretu i interpretaciji.

Poglavlje „Muzika“ pokazuje muzičku orijentaciju i uticaj orijentalne muzike kroz muzičke epohe raznih svjetskih tradicija. Pored toga muzički materijal napisan je notno precizno i to je ono što će pomoći mnogima da shvate muziku i ritam orijentalnog plesa. Autorica nam istočnjački-orijentalni muzički tekst ritmova veoma vješto prezentira tako da crpimo znanje iz onoga što je predmet i što pripada konačnom razumijevanju orijentalnog plesa.

Razdjel „Stilovi i stil“ nam daje mogućnost spoznati šta je to krucijalno važno u shvatanju orijentalnog plesa. Npr. arapski ples svoj smisao ne crpi iz onoga što je predmet umne konstitucije, već upravo iz onoga što je trajna sadašnjost a to je emocija i duša plesa.

Tako shvaćanje plesa pa i orijentalnog je razumijevanje neprolazne božanske istine da je ples važan svim ljudima, tradicijama i kulturama. Tako orijentalni ples egipatskog stila, libanskog stila, turski orijentalni, turski romski ili osavremenjavanje orijentalnog plesa sa prihvatanjem i sjedinjavanjem dijelova iz drugih igara je u stvari bogatstvo koje će i sa analizom iz ove knjige biti predmetom proučavanja onih koji se bave plesom u istraživačkom smislu.

U dijelu gdje se autorica bavi „Rekvizitom u plesu“ i sama konstatira da je to efektan i zabavan dio orijentalnog plesa. Vrlo je zanimljivo koliko su razni predmeti (sablja, zvončići, „krila“) u upotrebi za orijentalni ples i koji uvjetuju pokrete u samom plesu. Promjene pravca kretanja i okrete u tome

naravno mnogo pomaže i odjeća za ples. Vrlo je jasno da plesačica, bilo da je obučena u dugu haljinu ili lagane pantalone ili suknju, naglašava bokove koji su obično pokriveni šarenom maramom, nizom dukata ili jednom vrstom marame okićenom praporčićima. Ovaj dio govori da je autorica obratila pažnju na bitan segment u odijevanju kada je u pitanju orijentalni ples. Jasno nam je da se i ovaj ples kao i svaki drugi obogaćuje i konkretizuje kostimom i rekvizitom.

Ovim želim završiti prikaz sadržaja knjige, ali treba naglasiti još nekoliko bitnih stvari.

Knjiga je sigurno doprinos razumijevanju orijentalnog plesa, a koji proizlazi iz istinske egzistencije plesa. Istina ove knjige je u tome što je autorica radikalno otvoreno pisala o vrsti plesa koja se često povezuje samo kao isključivo erotični plesu koji zavodi muškarca. Analiza i dobro poredan tekst u knjizi govori da upravo orijentalni ples kao ideja za istraživanje pretvorena u knjigu označava ozbiljnost ove vrste plesa.

Ipak, ne smijemo zanemariti ono što je u ovoj knjizi autorica postavila kao pitanje: „Da li je orijentalni ples umjetnost“?

Ples je najdivniji vid čovjekovog stvaranja i izražavanja svoga bića putem pokreta. Svaki narod ima svoju osobinu plesa, tradiciju, svoju skicu i plastičnost, izražajnost, svoj pristup ka muzici u stvaranju plesne forme.

U profesionalnom smislu ples je dosegnuo visoki stepen razvoja i podignut je na naučni nivo.

Tokom godina ples je poprimio različite oblike kako se prenosio sa generacije na generaciju.

Orijentalni ples jeste jedna vrsta umjetnosti a ja bih kazala i ženske vještine.

I dok se knjige o plesu, u ovom slučaju orijentalnom plesu, počinju istraživati, analizirati, druge stoje „netaknute“. Čini mi se da nam je potrebno još ovakvih i sličnih knjiga o plesu.

I sa ovom knjigom koja je istražila umjetnost orijentalnog plesa na svoj način, ples kao umjetnost treba konačno dobiti pažnju koju odavno zaslužuje.